

100 anys de l'Institut d'Estudis Catalans en el 75 aniversari de les Normes de Castelló

ÀNGELA BUJ ALFARA
Universitat Rovira i Virgili

EL DIA 19 D'OCTUBRE D'ENGUANY vaig assistir amb un grup d'alumnes meues de Magisteri d'Educació Infantil de la URV, Campus de les Terres de l'Ebre a Tortosa, a la visita guiada de l'exposició «IEC 100 Anys». El motiu de la visita era que coneguessen de prop aquella institució emanadora de la normativa de la llengua catalana i que en significuessen els seus personatges principals.

No sé si costa de creure, sobta o corprèn que la majoria d'alumnat universitari desconega noms i institucions com Mn. Antoni M. Alcover, Enric Prat de la Riba, Francesc de Borja Moll, Joan Coromines, Manuel Sanchis Guarner, Carles Salvador, Enric Valor, Institut d'Estudis Catalans..., per citar-ne tan sols uns quants exemples. Observarem que a la breu enumeració hem obviat Pompeu Fabra, ja que potser de l'elenc anterior apostem perquè seria el qui segurament es trobaria més ben situat en l'imaginari col·lectiu.

De tots aquests personatges, a classe, n'havíem donat unes pinzellades contextuals referents al moment històric i a la seua obra. Moltes vegades amb l'excusa de l'anècdota arribàvem a cercar la relació amb el personatge i acabàvem destacant-ne la relació amb el territori, en aquest cas el de les comarques centrals del domini lingüístic, és a dir,

el Montsià, el Baix Ebre, la Ribera d'Ebre, la Terra Alta, el Matarranya, els Ports, l'Alt Maestrat i el Baix Maestrat.

Per exemple, del *Diccionari català-valencià-balear* o *Diccionari Alcover-Moll* (1926-1968) en citàvem alguns dels col·laboradors d'aquestes comarques com Mn. Tomàs Bellpuig (Barcelona 1876-1936), Mn. Joan B. Manyà (Gandesa 1884-Tortosa 1976), Mn. Joaquim Garcia Girona (Benassal 1867-Baeza 1928), Francesc Mestre i Noé (Tortosa 1860-1940), Carles Salvador (València 1893-Benimaclet 1955). Dels gèneres de la literatura oral apreníem la narració contada encara pels nostres majors sobre el llop i la rabosa ambientada a Albocàsser i a Tírig. De l'arxiconeguda, en aquestes terres, companyia de transports de viatgers HIFE, nascuda a Benassal, arribàvem a Mn. Joaquim Garcia Girona, amb un breu panorama jaumí del seu poema èpic *Seidia* (1920), extrapolable a les glòries literàries excel·lides per la història de la literatura sobre el *Canigó*, de Jacint Verdaguer.

Tanmateix repassàvem aportacions lexicogràfiques com les de Francesc Mestre i Noé amb el seu *Vocabulari català de Tortosa* (1916) i la seua repercussió en el *Diccionari general de la llengua catalana* (1932), de P. Fabra, i en el *Diccionari de la llengua catalana* (1995, 2007), de l'Institut d'Estudis Catalans. O comparàvem també les entrades del *Petit vocabulari de Benassal*, de Carles Salvador –un dels principals fabristes i impulsor de les *Normes de Castelló*, el *mestre* de Benassal–, aparegut el 1943 a Buenos Aires, en la *Miscel·lània Fabra*, amb els dos diccionaris normatius. I dels diccionaris normatius arribàvem a conèixer les diferents tipologies que presenten els repertoris lexicogràfics, com per exemple el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (1980-1991), de Joan Coromines.

Tot això per garantir que el nostre alumnat, en arribar a l'exposició «IEC 100 Anys» relacionés i situés aquelles

obres, fitxes, cartografia lingüístiques que eren fruit d'una voluntat de restablir en la normalitat la nostra llengua. El nostre alumnat en arribar a l'exposició, ja no se situava entre aquell alumnat universitari que desconeixia els principals impulsors de la normativa fabriana. Reconeixia les obres, imatges, personatges que es visionaven o apareixien a les vitrines: I Congrés Internacional de la llengua catalana (1906), *Diccionari ortogràfic* (1917), de P. Fabra, *Normes de Castelló* (1932), etc.

Amb aquesta visita el nostre alumnat contextualitzava, des d'aquestes comarques centrals, l'aportació que aquells hòmens de feia cent, o més de cent, anys havien contribuït a compondre en la normativització polimòrfica i la difusió, arreu dels territoris, de les bases de la llengua literària d'aleshores i de la llengua estàndard d'avui. Entenien que les aportacions, per exemple, Fabra-Salvador-Moll no eren parcel·làries sinó que coneixent els personatges i llurs obres tothom ens enriquíem i aprofundíem en el coneixement de la llengua comuna.

L'Ebre, 14 de desembre de 2007.